

Wiceprezes
Najwyższej Izby Kontroli
Józef Górny

Warszawa, dnia 21 kwietnia 2011 r.

Pan
Janusz Witkowski
p.o. Prezesa
Głównego Urzędu Statystycznego

KAP-4100-09-01/2011

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹ (ustawa o NIK), Najwyższa Izba Kontroli przeprowadziła w okresie od 3 stycznia do 28 marca 2011 r. w Głównym Urzędzie Statystycznym (GUS) kontrolę wykonania budżetu państwa w 2010 r. w części 58 - Główny Urząd Statystyczny.

W związku z kontrolą, której wyniki zostały przedstawione w protokole kontroli podpisanym w dniu 4 kwietnia 2011 r., Najwyższa Izba Kontroli, stosownie do art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu Prezesowi niniejsze **wystąpienie pokontrolne**.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie z zastrzeżeniami ocenia realizację budżetu państwa w 2010 r. w części 58 - Główny Urząd Statystyczny. Pozytywną ocenę uzasadnia fakt, że w GUS rzetelnie zaplanowano i zrealizowano dochody budżetowe, a wydatków dokonywano na zadania służące realizacji celów jednostki. NIK pozytywnie opiniuje sprawozdawczość roczną oraz skuteczność funkcjonującego w GUS systemu rachunkowości i ustalonych procedur kontroli finansowej. Zastrzeżenia dotyczyły:

- zawarcia umów zlecenia na realizację prac spisowych z pracownikami jednostek służb statystyki publicznej oddelegowanymi do pracy w Centralnym Biurze Spisowym (CBS), co było niezgodne z art. 17 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 17 lipca 2009 r. o powszechnym spisie

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.

rolnym w 2010 r.² (ustawa o PSR 2010) oraz art. 20 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 4 marca 2010 r. o narodowym spisie powszechnym ludności i mieszkań w 2011 r.³ (ustawa o NSP 2011),

- udzielenia zamówienia publicznego na zakup trzech samochodów osobowych z naruszeniem przepisów ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych⁴ (Pzp),
- dokonania dwóch przeniesień wydatków majątkowych na wydatki bieżące bez poinformowania o tym Ministra Finansów, co było niezgodne z art. 171 ust. 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁵ (ufp).

1. Dochody budżetu państwa w części 58, określone w ustawie budżetowej na 2010 r.⁶ w kwocie 1 583,0 tys. zł, zostały zrealizowane wysokości 2 652,3 tys. zł (tj. 167,5% planu). Dochody osiągnięto głównie z tytułu zwrotów przez Komisję Europejską wydatków poniesionych w latach poprzednich na badania statystyczne (1 142,3 tys. zł)⁷, z wynajmu czasowo niewykorzystanej dla potrzeb statystyki powierzchni biurowej (635,7 tys. zł), sprzedaży wyrobów (456,0 tys. zł) oraz składników majątkowych (151,4 tys. zł). NIK pozytywnie ocenia rzetelność ich planowania, gdyż na wysokość zrealizowanych dochodów wpływ miał głównie zwrot wydatków poniesionych w latach ubiegłych dokonanych przez Komisję Europejską, których nie można było przewidzieć na etapie planowania. W wyniku badania próby dochodów Centrali GUS na kwotę 276,0 tys. zł stwierdzono, że pobrano je w prawidłowej wysokości i terminowo odprowadzono na centralny rachunek bieżący budżetu państwa⁸ oraz prawidłowo wykazano w księgach rachunkowych. Nie stwierdzono przedawnienia i zaniechania poboru należności. Na koniec 2010 r. wystąpiły należności w kwocie 217,0 tys. zł, w tym zaległości stanowiły 157,2 tys. zł. Zaległości dotyczyły głównie należnych kwot z tytułu zwrotu wartości przywłaszczzonego mienia (92,9 tys. zł)⁹, za nie wydane materiały budowlane (27,1 tys. zł) oraz kary umownej (28,7 tys. zł). W GUS podjęto prawidłowe działania celem wyegzekwowania ww. zaległości¹⁰.

² Dz. U. Nr 126, poz. 1040 ze zm.

³ Dz. U. Nr 47, poz. 277.

⁴ Dz. U. z 2010 r. Nr 113, poz. 759 ze zm.

⁵ Dz. U. Nr 157, poz. 1240 ze zm..

⁶ Ustawa z dnia 22 stycznia 2010 r. (Dz. U. Nr 19, poz. 102).

⁷ Wymienionych w rozporządzeniach Rady Ministrów z dnia 21 sierpnia 2008 r. i 23 lipca 2010 r. w sprawie wykazu środków publicznych niezaliczanych do środków, o których mowa odpowiednio: w art. 5 ust. 3 pkt 3a i 4 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 157, poz. 980 ze zm.) oraz w art. 5 ust. 3 pkt 6 ufp (Dz. U. Nr 138, poz. 928).

⁸ Zgodnie z w § 4 ust. 1 pkt 1-6 Ministra Finansów z 29 czerwca 2006 r. w sprawie szczegółowego sposobu wykonania budżetu państwa (Dz. U. Nr 116, poz. 784).

⁹ Wyrok sądowy z 29.10.2001 r. (sygn. IIK451/01). Sprawa aktualnie u komornika i dotyczy byłych pracowników urzędu statystycznego.

¹⁰ W Centrali GUS zaległości w kwocie 29,3 tys. zł dotyczyły kary umownej oraz odsetek za nieterminową ich wpłatę. Prowadzone jest postępowanie egzekucyjne wobec zakładu remontowego w celu wyegzekwowania zaległości zasądzonej wyrokiem sądu z tytułu odpowiedzialności gwarancyjnej za opóźnienia w wykonaniu robót.

2. Wydatki w części 58 zostały zaplanowane w ustawie budżetowej w wysokości 371 723,0 tys. zł. W trakcie 2010 r. zwiększono je ze środków rezerw celowych do kwoty 617 960,9 tys. zł. Wprowadzone przez Prezesa GUS w trakcie 2010 r. zmiany planu wydatków były celowe i zostały dokonane zgodnie z art. 171 ufp. Jednakże dysponent główny nie poinformował Ministra Finansów o dokonaniu dwóch przeniesień wydatków majątkowych na wydatki bieżące na łączną kwotę 22,9 tys. zł¹¹, co było niezgodne z art. 171 ust. 3 ufp.

Wydatki zrealizowano w kwocie 604 150,1 tys. zł, tj. 97,8% planu po zmianach, głównie na wypłaty wynagrodzeń (321 464,9 tys. zł, tj. 53,2% wydatków ogółem w części 58), zakup materiałów i usług (88 106,0 tys. zł – 14,6%), dotacje (46 347,1 tys. zł – 7,7%) oraz na wydatki majątkowe (44 774,6 tys. zł – 7,4%).

Z kwoty przyznanych w trakcie roku rezerw celowych wydatkowano 233 330,4 tys. zł, tj. 94,8%, na sfinansowanie prac związanych z Powszechnym Spisem Rolnym (PSR 2010) i Narodowym Spisem Powszechnym Ludności i Mieszkań (NSP 2011), współfinansowanie realizacji dwóch projektów w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (PO KL) i Innowacyjna Gospodarka (PO IG) oraz wypłatę dodatkowego wynagrodzenia rocznego i dodatków służby cywilnej (wraz z pochodnymi). Niższe wykonanie wydatków dotyczyło głównie prac spisowych i wynikało przede wszystkim z oszczędności powstałych na skutek zawarcia dużej liczby umów z osobami, dla których nie było konieczności odprowadzania składek na ZUS i Fundusz Pracy. W grudniu 2010 r. Prezes GUS dokonał blokady ww. wydatków na kwotę 9 000,0 tys. zł. Badane w Centrali GUS wydatki z rezerw celowych w kwocie 75 285,3 tys. zł (82,2% ogółu rezerw, którymi zwiększono plan finansowy Centrali GUS) zostały zrealizowane zgodnie z przeznaczeniem. Ponieważ planowane do realizacji w 2010 r. zadania w ramach PSR 2010 i NSP 2011 zostały wykonane NIK uznaje, że wniosek sformułowany po kontroli wykonania budżetu w 2008 r. i 2009 r. dotyczący planowania zadań związanych ze spisami w sposób zapewniający ich pełną realizację został wykonany.

Zasilenie rachunku bankowego GUS realizowane było stosownie do zapotrzebowań, w kwotach niezbędnych do regulowania bieżących zobowiązań. Bezpośrednie badanie zasilania rachunku w odniesieniu do stanów środków na ww. rachunku na koniec miesiący¹² nie wykazało przypadków zapotrzebowania środków w nadmiernej wysokości.

¹¹ Dokonane dwiema decyzjami Prezesa GUS: z dnia 29 października 2010 r. (na kwotę 14,0 tys. zł) oraz z dnia 4 listopada 2010 r. (na kwotę 8,9 tys. zł).

¹² Badaniem objęto miesiące: czerwiec, październik, grudzień 2010 r.

Niewykorzystane środki budżetowe w wysokości 4 810,8 tys. zł zostały terminowo¹³ zwrócone na centralny rachunek bieżący budżetu państwa.

Na koniec 2010 r. w części 58 wystąpiły zobowiązania niewymagalne w łącznej kwocie 22 002,9 tys. zł, głównie z tytułu wynagrodzeń, pochodnych oraz dodatkowego wynagrodzenia rocznego (21 556,1 tys. zł) oraz płatności związanych z bieżącym funkcjonowaniem GUS.

2.1. W 2010 r. wydatki na dotacje celowe zrealizowano w kwocie 46 347,1 tys. zł, tj. 98,6% planu po zmianach. Dotacje były udzielone i rozliczane przez dyrektorów urzędów statystycznych¹⁴. Przekazano je gminom w związku z realizacją PSR 2010. Z udzielonych wyjaśnień wynika, że urzędy statystyczne weryfikowały sprawozdania finansowe gmin z realizacji przyznanych dotacji, nie stwierdzając przypadków wykorzystania dotacji niezgodnie z przeznaczeniem, pobrania ich nienależnie lub w nadmiernej wysokości. W przypadkach nieterminowego dokonania zwrotów dotacji, naliczono gminom odsetki za zwłokę.

2.2. Przeciętne zatrudnienie w części 58 w 2010 r. wyniosło 6 294 osoby (w przeliczeniu na pełnozatrudnionych) i było niższe od planu po zmianach o 653 osoby, tj. o 9,4%. W odniesieniu do 2009 r. zatrudnienie wzrosło o 110 osób, tj. o 1,8%. Wzrost zatrudnienia w odniesieniu do 2009 r. wynikał głównie z naboru pracowników na wolne etaty (w tym zatrudnienia osób z likwidowanego Centrum Edukacji Statystycznej w Jachrance – „CES”).

Wydatki na wynagrodzenia zrealizowano w kwocie 270 910,1 tys. zł, tj. 99,7% planu po zmianach oraz 101,1% wydatków zrealizowanych w 2009 r. W 2010 r. przeciętne wynagrodzenie przypadające na jednego pełnozatrudnionego było niższe od przeciętnego wynagrodzenia w 2009 r. o 0,7% i wyniosło 3 586,9 zł.

W 2010 r. wynagrodzenia trzech osób zajmujących w GUS kierownicze stanowiska państwowe (tzw. „R”), były wyliczone w wysokości wynagrodzenia przysługującego tym osobom w grudniu 2008 r., Spełnione zostały tym samym wymogi zawarte w obowiązujących w 2010 r. przepisach¹⁵.

W 2010 r. w Centrali GUS utworzony został fundusz nagród w wysokości 3% funduszu wynagrodzeń członków korpusu służby cywilnej oraz osób nieobjętych mnożnikowymi systemami wynagrodzeń¹⁶. W trakcie 2010 r. fundusz został zwiększony do kwoty 4 524,3 tys. zł. Badanie próby 779 nagród indywidualnych na łączną kwotę 1 959,1 tys. zł

¹³ W terminie określonym w § 16 ust. 7 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 20 grudnia 2010 r. w sprawie szczegółowego sposobu wykonywania budżetu państwa (Dz. U. Nr 245, poz. 1637).

¹⁴ Zgodnie z art. 15 ust. 2 ustawy o PSR 2010.

¹⁵ Art. 3 ust. 2e ustawy z dnia 31 lipca 1981 r. o wynagrodzeniu osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe (Dz. U. Nr 20, poz. 101 ze zm.) oraz art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z realizacją wydatków budżetowych (Dz. U. Nr 219, poz. 1706).

¹⁶ Według stanu na dzień 1 stycznia 2010 r. w wysokości 1 210,0 tys. zł.

(tj. 43,3% z ogólnej kwoty nagród indywidualnych przyznanych w 2010 r.) wykazało, że zostały one wypłacone zgodnie z zasadami określonymi w *Regulaminie przyznawania nagród pieniężnych pracownikom GUS z dnia 21 maja 2009 r.* i w przypadkach wskazanych w ww. *Regulaminie* posiadały uzasadnienia.

2.3. W 2010 r. na realizację wydatków bieżących w części 58 wykorzystano kwotę 506 603,2 tys. zł, tj. 97,5% planu po zmianach głównie na wynagrodzenia i pochodne, w tym na wydatki bieżące Centrali GUS kwotę 120 031,9 tys. zł.

Wydatki majątkowe zrealizowano w kwocie 44 774,6 tys. zł, tj. 99,7% planu po zmianach. Z kwoty tej sfinansowano głównie zakupy sprzętu komputerowego i oprogramowania oraz niezbędnej infrastruktury, rozbudowę posiadanych systemów informatycznych w związku z realizacją zadań spisowych (33 109,1 tys. zł), zakup samochodów służbowych (3 656,3 tys. zł), rozbudowę centrali telefonicznej GUS (700,0 tys. zł), promocję spisów (162,3 tys. zł).

Szczegółową kontrolą objęto próbę wydatków w łącznej kwocie 76 277,1 tys. zł (w tym 24 385,0 tys. zł na wydatki majątkowe), tj. 12,7% ogółu wydatków poniesionych w 2010 r. w części 58. Zrealizowano je zgodnie z planem finansowym, na zakupy i usługi służące, realizacji celów jednostki. Kontrola 12 postępowań o udzielenie zamówień publicznych (na kwotę 85 002,0 tys. zł) wykazała, że, poza jednym, zostały one udzielone zgodnie z przepisami ustawy Pzp.

W przypadku realizacji części zamówienia¹⁷ na dostawę trzech samochodów osobowych (o wartości 336,3 tys. zł), dokonano wyboru wykonawcy pomimo przedłożenia przez niego nieaktualnego zaświadczenia o niezaleganiu we wpłatach podatku i składek ZUS¹⁸. Obowiązek przedłożenia aktualnego zaświadczenia wynikał z pkt 10.2 ppkt 3 i 4 SIWZ¹⁹. Zamawiający nie wezwał wykonawcy do usunięcia ww. błędu, do czego zobowiązywały postanowienia art. 26 ust. 3 ustawy Pzp, a oferta została wybrana jako najkorzystniejsza. Wynikało to z nieprawidłowego zakwalifikowania powyższej dokumentacji. Zaniechanie to miało wpływ na wynik postępowania, a tym samym, zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 17 grudnia 2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych²⁰, spełniało

¹⁷ Postępowanie to stanowiło część postępowania przeprowadzonego na dostawę samochodów osobowych i ciężarowych dla resortu statystyki, udzielonego w związku z realizacją PSR 2010 r. oraz NSP 2011 r. Podzielono je na pięć części. Wydatki z tytułu realizacji całego zamówienia wyniosły 1 254,0 tys. zł. W jego wyniku zakupiono 15 samochodów osobowych (917,6 tys. zł). Części III, IV i V zamówienia, dotyczące dostawy 28 samochodów dostawczych zostały unieważnione.

¹⁸ O których mowa w § 2 ust. 1 pkt 3 oraz pkt 4 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 2009 r. w sprawie rodzajów dokumentów, jakich może żądać zamawiający od wykonawcy oraz form, w jakich te dokumenty mogą być składane (Dz. U. Nr 226, poz. 1817).

¹⁹ Specyfikacja Istotnych Warunków Zamówienia.

²⁰ Dz. U. z 2005 r. Nr 14, poz. 114 ze zm.

przesłanki naruszenia dyscypliny finansów publicznych. Prace komisji przetargowej zatwierdził Dyrektor Departamentu Administracyjno – Budżetowego (DAB), a umowę z wykonawcą podpisali Dyrektor CBS oraz zastępujący Dyrektora Generalnego- Dyrektor DAB.

W trakcie kontroli stwierdzono, że pracownicy GUS delegowani²¹ w 2010 r. do prac w CBS (90 osób), realizowali je na podstawie umów zlecenia. Było to niezgodne z art. 17 ust. 2 i 3 ustawy o PSR 2010 oraz art. 20 ust. 3 i 4 ustawy o NSP 2011, zgodnie z którymi, pracownicy delegowani do pracy w ww. Biurze, zachowują prawo do wynagrodzenia u swojego pracodawcy. W 2010 r. ww. pracownikom wypłacono z tego tytułu łącznie 1 336,9 tys. zł. Według wyjaśnień Pana Prezesa przyjęcie takiej formy dodatkowego zatrudnienia wynikało z konieczności powierzenia prac spisowych wyłącznie pracownikom GUS posiadającym w tym zakresie specjalistyczne kompetencje przy równoczesnym braku innych możliwości zlecenia im zadań dodatkowych, przekraczających ich zakres obowiązków wynikający z zawartej z nimi umowy o pracę. Zdaniem NIK, przepisy jednoznacznie wykluczają ten sposób finansowania wynagrodzeń pracowników oddelegowanych do pracy w ww. Biurze.

3. Wydatki budżetu środków europejskich w części 58 zaplanowano w ustawie budżetowej na 2010 r. w kwocie 12 148,0 tys. zł. Plan wydatków został w trakcie roku zwiększony z rezerw celowych o 57,4%, do kwoty 19 120,6 tys. zł. Wydatki zrealizowano w kwocie 18 880,7 tys. zł, tj. 98,7% planu po zmianach. Poniesiono je na realizację projektu²² w ramach PO IG (18 650,6 tys. zł) oraz projektu²³ w ramach PO KL (230,1 tys. zł). Niższe wykonanie dotyczyło głównie wydatków w ramach PO KL i wynikało z uzyskania niższych kosztów na wynagrodzenia i pochodne dla ankierów, z uwagi na zatrudnienie osób, dla których nie było konieczne odprowadzenie składek na ZUS i Fundusz Pracy oraz uzyskania korzystniejszych cen w wyniku przeprowadzenia postępowań o udzielenie zamówienia publicznego.

4. Dysponent główny sprawował nadzór nad wykonaniem budżetu części 58 stosownie do przepisów art. 175 ufp, m.in. dokonując kwartalnych ocen przebiegu realizacji dochodów i wydatków budżetowych oraz zadań finansowanych z budżetu państwa, organizując narady głównych księgowych, a także przekazując polecenia dyscyplinujące kierownikom podległych jednostek. Realizowane były także planowane zadania audytowe i kontrolne. Nie zapewniło to jednak uniknięcia wskazanych powyżej nieprawidłowości w zakresie

²¹ Na podstawie zarządzeń Prezesa GUS z dnia 11 września 2009 r. w sprawie utworzenia Centralnego Biura Spisowego (wydane na podstawie ustawy o PSR 2010) i z dnia 29 listopada 2010 r. w sprawie utworzenia Centralnego Biura Spisowego narodowego spisu powszechnego ludności i mieszkań (wydane na podstawie ustawy o NSP 2011).

²² Pn. „System Informacyjny Statystyki Publicznej”, realizowany przez Centrum Informatyki Statystycznej.

²³ Pn. „Stworzenie spójnego systemu informacji i prognozowania zmian gospodarczych w województwie podkarpackim pozwalającego na podejmowanie optymalnych decyzji w sferze rynku pracy”, realizowany przez Urząd Statystyczny w Rzeszowie.

udzielonego zamówienia publicznego, zawierania umów zlecenia z pracownikami oddelegowanymi do pracy w CBS, czy dokonywania zmian wydatków majątkowych bez informowania o tym Ministra Finansów.

5. Dysponent części 58 zgodnie z art. 124 pkt 9 poprzedniej ufp²⁴, dołączył do projektu ustawy budżetowej na 2010 r. zestawienie budżetu w układzie zadaniowym obejmujące dwa zadania i sześć podzadań ujętych w ramach dwóch funkcji państwa²⁵. Określono również opis celów i mierników wykonania oraz kosztów realizacji zadań i podzadań.

Kontrolą objęto podzadanie *Prowadzenie krajowych rejestrów urzędowych*, realizowane w ramach zadania głównego *Dostarczanie rzetelnej, obiektywnej i systematycznej informacji o sytuacji gospodarczej, demograficznej i społecznej kraju*. W ocenie NIK, tak określone podzadanie i jego cel, tj. *Tworzenie i aktualizacja centralnej elektronicznej bazy informacji o podmiotach gospodarki narodowej oraz zapewnienie jednolitego sposobu kodowania obiektów terytorialnych o różnym stopniu szczegółowości w innych rejestrach publicznych i systemach informacyjnych administracji*, odzwierciedlały priorytety i obszar działalności dysponenta części 58. Cel został sformułowany zgodnie ze standardami definiowania celów dla jednostek sektora finansów publicznych w zadaniowym planie wydatków określonymi przez Ministra Finansów w formie komunikatu²⁶. Zgodnie z wymaganiami²⁷ zdefiniowane zostały również działania wchodzące w skład objętego kontrolą podzadania, tj. prowadzenie rejestru TERYT oraz REGON, obejmujące ważniejsze elementy procesu osiągania celów podzadania oraz celów szczegółowych zadań. Dla objętego kontrolą podzadania określono miernik jako *liczba zmian wprowadzonych do rejestrów urzędowych*. Wartość miernika dla tego podzadania nie była planowana, gdyż jak wyjaśniano, nie da się określić docelowej wartości miernika przed skończonym rokiem, a ilość zmian wprowadzanych do rejestrów jest nieprzewidywalna. W związku z tym, iż tak sformułowany miernik nie spełniał ww. wymagań GUS zmienił go na *kompletność rejestrów i ujął w funkcjonujących od grudnia 2010 r. Procedurach budżetu zadaniowego komórek organizacyjnych GUS*.

²⁴ Ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. (Dz. U. Nr 249, poz. 2104 ze zm.), obowiązująca w trakcie opracowywania materiałów do projektu ustawy budżetowej na 2010 r.

²⁵ W ramach funkcji „Koordynacja polityki gospodarczej kraju” realizowane było zadanie „Dostarczanie rzetelnej, obiektywnej i systematycznej informacji o sytuacji gospodarczej, demograficznej i społecznej kraju”, na które składają się podzadania: „Organizowanie i prowadzenie badań statystycznych zgodnie z ustaloną metodologią”, „Badania i analizy statystyczne”, „Przeprowadzanie spisów powszechnych”, „Udostępnianie i rozpowszechnianie wyników informacji statystycznych, w tym opracowań analitycznych oraz prac studialnych podstawowych wielkości i wskaźników”, „Prowadzenie krajowych rejestrów urzędowych”. W ramach funkcji „Polityka zagraniczna” realizowane jest zadanie „Koordynacja polityki europejskiej” oraz podzadanie „Przygotowanie do Prezydencji polskiej w Radzie Unii Europejskiej”.

²⁶ Komunikat Nr 9 Ministra Finansów z dnia 17 czerwca 2009 r. w sprawie standardów definiowania celów dla jednostek sektora finansów publicznych w zadaniowym planie wydatków na rok 2010.

²⁷ Określonymi w załączniku nr 77 do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 20 maja 2009 r. w sprawie szczegółowego sposobu, trybu i terminów opracowania materiałów do projektu ustawy budżetowej na 2010 r. (Dz. U. Nr 80, poz. 673 ze zm.).

Na realizację podzadania zaplanowano w ustawie budżetowej na 2010 r. kwotę 44 097,0 tys. zł. Wydatkowano 44 188,0 tys. zł, tj. 99,8% planu po zmianach (44 298,0 tys. zł). Wydatki budżetu w układzie zadaniowym były na bieżąco korygowane stosownie do zmian wprowadzonych do budżetu GUS sporządzonego w układzie tradycyjnym. W GUS prowadzono wyodrębnioną ewidencję wydatków w układzie zadaniowym²⁸.

6. Funkcjonujący w Centrali GUS system rachunkowości spełniał wymogi określone w ustawie z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości²⁹. NIK pozytywnie opiniuje skuteczność funkcjonowania w Centrali GUS systemu rachunkowości i kontroli finansowej. Opinia powyższa wynika z bezpośredniego badania zgodności i wiarygodności ewidencji operacji gospodarczych, przeprowadzonego na podstawie próby 160 dowodów i zapisów księgowych (z tego 52 dobranych metodą statystyczną MUS i 108 dobranych w sposób celowy) o łącznej wartości 75 981,4 tys. zł. Badanie próby w zakresie poprawności formalnej dowodów oraz ich kontroli bieżącej i dekretacji (badanie zgodności) nie wykazało nieprawidłowości. Badanie wiarygodności zapisów księgowych, tj. prawidłowości ich ujęcia w urządzeniach księgowych wykazało, iż zostały one ujęte we właściwej wartości i okresie sprawozdawczym oraz na odpowiednich kontach syntetycznych.

W Centrali GUS, zgodnie z art. 26 ust. 1 ustawy o rachunkowości, przeprowadzono inwentaryzację w drodze spisu środków pieniężnych w kasie, potwierdzenia stanu środków na rachunkach bankowych, porównania ewidencji ilościowej z zapisami w księgach rachunkowych oraz uzgodnienia i potwierdzenia sald z kontrahentami.

NIK pozytywnie opiniuje sprawozdawczość roczną GUS. Jednostkowe sprawozdania budżetowe Centrali GUS za 2010 r. zostały sporządzone na podstawie danych zawartych w ewidencji księgowej i przedstawiały rzetelny oraz prawdziwy obraz zrealizowanych dochodów oraz wykonanych wydatków w 2010 r., a także stan należności i zobowiązań na koniec roku. Łączne roczne sprawozdania budżetowe GUS: Rb-23, Rb-27, Rb-28, Rb-28 Programy, Rb-30, Rb-34, Rb-Z, Rb-N i RB-28 UE sporządzono prawidłowo na podstawie danych zawartych w sprawozdaniach jednostkowych podległych dysponentów środków budżetowych. Zostały one przekazane do Ministerstwa Finansów w obowiązujących terminach³⁰.

²⁸ W GUS funkcjonuje ewidencja i rozliczanie kosztów w układzie kalkulacyjnym na kontach zespołu 5. Ewidencja ta oraz zastosowane w systemie księgowości narzędzie informatyczne pozwala na wyodrębnienie kosztów prac realizowanych przez jednostki organizacyjne statystyki publicznej oraz przyporządkowanie tych kosztów do zakresu rzeczowego zadania.

²⁹ Dz. U. z 2009 r. Nr 152, poz. 1223 ze zm..

³⁰ Rozporządzenia Ministra Finansów: z dnia 3 lutego 2010 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz. U. Nr 20, poz. 103) oraz z dnia 4 marca 2010 r. w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych (Dz. U. Nr 43, poz. 247).

7. Pozostające w dniu 31 grudnia 2010 r. na rachunku sum depozytowych Centrali GUS kwoty dotyczyły głównie wpłat wadium i zabezpieczeń należytego wykonania umowy. Szczegółowym badaniem objęto pięć pozycji wykazanych na ww. rachunku na koniec 2010 r. zabezpieczeń³¹. Stwierdzono, że terminy wpłat i zwrotów przechowywanych na koncie sum depozytowych oraz ich wysokość były zgodne z zapisami umów zawartych przez Centralę GUS z kontrahentami.

8. Z dniem 31 grudnia 2010 r. uległy likwidacji dwa zakłady budżetowe funkcjonujące w części 58. Prawidłowo zakończono proces likwidacyjny jednego z nich³². Proces likwidacji drugiego zakładu, tj. CES, nie został zakończony. W GUS nie przyjęto złożonego przez likwidatora sprawozdania końcowego z przeprowadzonej likwidacji tego zakładu. W sprawozdaniu brakowało bowiem niezbędnych informacji oraz części dokumentów podlegających przekazaniu (m.in. akt osobowych pracowników zakładu). Na koniec 2010 r. w zakładzie tym wystąpiły zobowiązania wymagalne na kwotę 166,0 tys. zł. GUS był informowany o wszczynanych przez wierzycieli postępowaniach sądowych, z uwagi na nieuregulowanie w terminie zobowiązań CES. NIK zwraca uwagę, iż okoliczności te wskazują na pilną potrzebę podjęcia ze strony organu założycielskiego działań w celu wyegzekwowania od likwidatora prawidłowej realizacji zadań związanych z likwidacją zakładu.

* * *

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnioskuje o:

- 1) odstąpienie od zlecenia prac spisowych na podstawie umów zlecenia pracownikom GUS oddelegowanym do pracy w Centralnym Biurze Spisowym;
- 2) wyeliminowanie nieprawidłowości w stosowaniu obowiązujących procedur przy udzielaniu zamówień publicznych;
- 3) informowanie Ministra Finansów o decyzjach Prezesa GUS dotyczących zmian w planie finansowym w zakresie wydatków majątkowych.

Najwyższa Izba Kontroli na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Pana Prezesa w terminie 14 od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu ich realizacji lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

³¹ Jednej wpłaconej w 2009 r. w wysokości 488,0 tys. zł (tj. 77,3% salda sum depozytowych na koniec 2009 r.) oraz czterech wpłaconych w 2010 r. w łącznej wysokości 679,5 tys. zł (tj. 72,4% salda sum depozytowych na koniec 2010 r.).

³² Instytut Statystyki Publicznej im. Jerzego Sławy-Neymana.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 i 2 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Panu Prezesowi prawo zgłoszenia na piśmie do Kolegium NIK umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały Kolegium NIK.